

127

ЗОЛОТА РИБКА

ЗОЛОТА БІБЛІОТЕКА

3

Мирон Доля

ЗОЛОТА РИБКА

ВІРШОВАНА КАЗКА
З ІЛЮСТРАЦІЯМИ
А. МОНАСТІРСЬКОГО
2. видання

НЮ ЙОРК,

1958

ЗДА

Золота бібліотека
української дитини

М. Доля

Золота рибка

1

Жив раз рибалка старий на світі,
Що в синє море запуслав сіті.

От раз закинув, тягне що сили,
А витягає — лиш самі ілі.

Другий раз тягне, глипнув зпід ока:
В неводі тільки морська осока.

Згрязся старенький: „Боже мій Боже!
Ще раз закину, зловлю щось може“.

Тягне і каже: „Той раз — і годі!“
Але на диво — є щось на споді.

Золота рибка в сітці плюскоче,
Взяв її в жменю, в хату йти хоче...

Рибонькаж людським голосом плаче:
„Змилосярдися, добрий рибаче!“

Кинь мене в море, кинь мене, брате!
Що за те схочеш, все будеш мати;

Золота, срібла, перлів дам досить,
Кинь тільки!“ — бідна рибонька просить.

Добре рибалка серце мав зроду,
Золоту рибку кинув у воду.

„Йди собі — каже — золота рибко!“
Плюснула рибка в глибині швидко.

2

Добрий рибалка кинув роботу,
Поскладав сіти, втер чоло з поту.

Ледве доплівся сам до хатинки.
„Злапав я рибку“ — каже до жінки.

„Золота була, — жаль таку брати“.
Жінка як скочить: — „Дурень проклятий!“

„Чиж ти не бачиш, як я бідую,
Ходжу обдерта і голодую?“ ...

„Правду говориш“ — каже рибалка, —
„Як поміркую, то й мені жалко“.

„Рибка давала перли, Бог зна що...“
„Ну, а ти взяв їх!“ „Ні!“ „От ледащо!“

„Падали скарби в руки, як з неба,
А він не хоче! йолопа треба!

Йди мені зараз знову над море,
Розкажи рибці все наше горе,

Може що вділить. Цебрик би здався,
Бо вже в старому світ показався“.

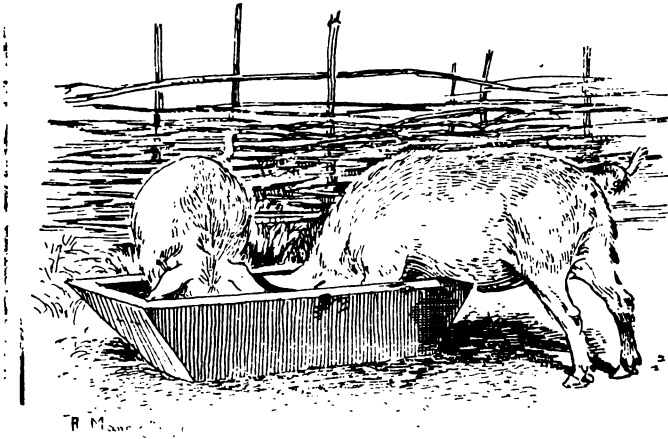
Рушив рибалка, хоч і не швидко, —
Станув над морем: „Рибко, гей, рибко!...“

Світиться небо і море світить,
Граються філі, любо, як діти.

Золотолуска рибка гуляє,
І до рибалки вмить підпливає.

З хвилі на хвилю стрибає, скаче:
„Що мені скажеш, добрий рибаче?“

Каже рибалка: „Рибонько люба,
Тож мені баба смикнула чуба,

Що ти давала золото, перли,
А я не взяв їх, кольки ї' сперли.

Бабі — хоч вийми з серця самого“. —
„Щож вона хоче?“ — „Цебра нового!

Старий нікуди вже не годиться,
Дай другий! як ні, баба сказиться.“

А рибка каже: „Ну, йди до дому,
Вже я так зроблю, буде по твому.

Знайдеш там цебер коло порога.
Ну йди! Щаслива тобі дорога!“

Так до рибалки рибка озвалась
І у бездонній тоні сховалась.

3

Знову рибалка в хату приходить,
Думає, — певно жінці догодить;

Жде новий цебрик коло порога —
Та не радіє бабисько строга.

„Ох вже вернувся той дурень істий!
Глянь! Ось не мають свині в чім їсти.

З дірами наше давне корито,
Видно крізь нього, як через сито.

Рибка корито хай дасть нам зараз!“
З бабою має хлоп все амбарас.

Знову над беріг йде поневолі.
Вітер від моря дує по полі,

Меви літають лиш білокрилі.
„Рибко!“ — рибалка кличе що сили.

Виплила рибка. — „Що хочеш, друже?“
„Ой, моя баба сердиться дуже.

Має вже цебрик, та ще несити
Хоче нового конче корита!

Дай їй корито, — бо як зачепить
Чим мене дома, — лоб розчерепить.“

„Добре, дам,“ — каже рибонька злата,
„Знайдеш корито там коло плота.“

От він вернувся. Є в самій ріці
Бабаж до нього, — скаче у вічі.

Не задоволиш баби лихої, —
Каже: „Не хочу хати старої.

Глянь, мох на стрісі, стіни всі в грибі,
Йди, розкажи це золотій рибі.

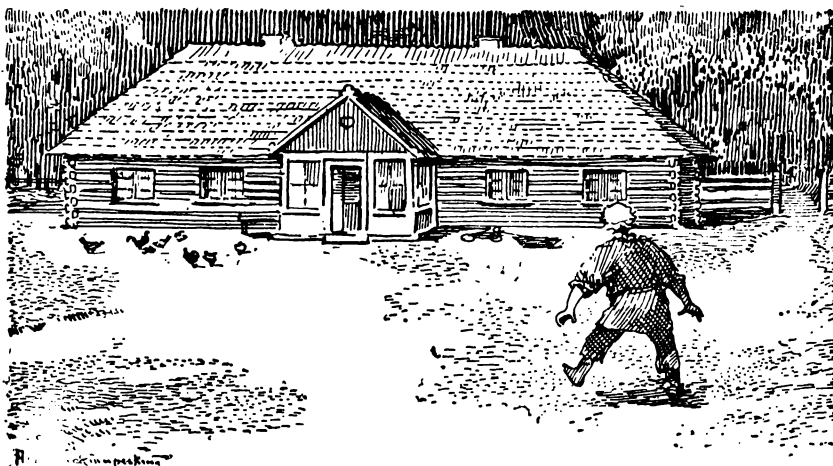
Хай з тисового дерева стане
Тут нова хата. Йдиж, ти тумане!“

Знав наш рибалка бабську породу,
То й поволікся знову над воду.

Вітер на морі хвилю здіймає,
„Вийди, гей, рибко!“ — дід закликає.

Виплила рибка: — „Що скажеш діду?
Та швидко! — Я ще ось без обіду!“ —

„Знову приходжу я по справунки,
Не вдоволили жінку дарунки.

Баба на мене далі сердита.
Мало для неї цебра й корита,

Хоче ще хати. — Наша старенька,
Трохи валиться. Дайже, маленька!“

Вдарила рибка хвостиком хвилі...
„Зроблю для тебе, що в моїй силі!“

Вдарила й зникла в пропасти водній.
Йде рибак, мислить: „Ах, я голодний!

З раннього ранку тут при роботі,
А ще не мав я рісочки в роті.

Все лиш над море бігай що духу,
Щоб вдоволити ту цокотуху.“

Глянув: під горбом вже не мохната
Зіджена грибом, — а нова хата.

З грубого тиса кладені стіни,
Ганок зпереду, а за ним сіни.

З двох боків ганку по два віконця
Жмурять весело очі до сонця.

Коло хатини й при огорожі
Мальви розцвилились, братки і рожі.

Кури в подвірю — і когут піє...
Тепер вже баба певно зрадіє.

А якже! Ледве вернувся в хату,
Баба як дідько — хап за лопату,

Далі до нього: „А ти дурепо!
Ти недоладо! Ти недотепо!

Що там твоєї рибоньки хата,
Без прибудівлі, без рілі шмата,

Де би копати, жати й косити?
Йдиж мені зараз рибку просити.

Хай нам дасть поля хоть зо дві нивки!
Знаєш, — зі мною не переливки!“

5

Що бабі зробиш? Рушив біднячко,
Кличе: „Гей виплинь, рибонько-пташко!“

А над водою мряки як бори,
Щось неспокійні морські простори.

Пініться хвиля, стрибає, скаче...
Виплила рибка: „Що там, рибаче?“

— „Дай бабі поля шмат неширський,
Щоб мала працю, а я мав спокій.

Хай би до цього ще і садибка.“
„Згода!“ — говорить золота рибка.

„Дам чого хочеш! Йди лиш до дому.“
— „Дякую рибко!“ — Ось і по всьому.

Дома чекає зміна щаслива:
Жінка газдиня вже справедлива.

Повна обора, повна стодола,
Коні у стайні, — ниви довкола.

Наймити зліва, наймички зправа,
А його жінка вбрана як пава.

Пальцем не кивне, — сказано пані —
І заїдає борщ на сметані.

Дивиться в шибку, — лізе бідака.
„Ти вже тут?“ — каже, зла як собака.

„Сядь там на приспі. Скінчу лиш їсти,
Маю тобі ще дещо повісти.“

Сів наш рибалка. Жде. Крутить носом
Пахне — аж млоїть — ковбаса з сосом

Зіла бабисько, вгерлася красно:
„Добре, та — каже — трохи за масно.

На, скребчи миску. Шкода і того
Для тебе, діду, — дурня такого.

Зіси, над море йди мені знову,
Золоту рибку клич на розмову.

Скажеш їй просто, що я велію
Сіл пару дати. Чуєш, чухрію?

Нащо смердіти хлопством, як можна
Бути як пані ясновельможна?

Буду вмиватись що-дня в гараку,
Буду тримати льокая в фраку,

Буду носити все голі перси
І парлювати з французька — „**mersi**“.

В ліжку лежатиму до обіду
І... Гони швидко, з наказом, діду.“

6

Зітхнув рибалка, — с'як і так горе,
І поволікся знову над море.

А там понурі збилися хмари.
Хвилі, як дикі гонять отари.

Кличе рибалка: „Рибко кохана!“
Виплила рибка: — „Що прошу пана?“

„О, моя рибко ти щедрорука!
Знов моя баба зла, як гадюка.

Вже невдовільна із господині.
Панею хоче бути від нині.

Дайже село їй, дай два, як можна.
Дай ще додаток.“ Ясновельможна“.

Може вже баба більше не писне,
Або — дай Боже — з радощів трісне.“

„Добре, — і то дам“ — рибка сказала
Плюсь! і у хвилі синій пропала.

Йде наш рибалка, йде наш до дому.
І пожалітись навіть нікому.

де говорить сам зі собою:
Скількиб то було в світі спокою,

Кождої хвилі радощів жмінка,
Якби не псула тих річей жінка.

Булоб весело, гарно, колиби...
Щож то з давної сталось садиби?

Там, де був хутір — село богате,
Ген, під горою панські палати.

Кришу залило золотом сонце.
Станув рибалка: мрія, чи сон це?!

А перед ганком коні, карити,
Гостей тьма тьменна, що й не счислити.

Бідний рибалка трохи в тривозі.
Капелюх скинув ще на дорозі:

„А де — питає в мундурі драба —
Пані? — Хто ніби? — Та... моя баба.

Дідичка? — Дядьку, ви може пяні?
Тут нема баби — а ясна пані.

Зїзд тут зі шляхти і зі шляхтянок.“
На крик той вийшла жінка на ганок.

В балеву вбрана сукню шовкову.
Зочила мужа: „Ти вже є знову?“

Бідний рибалка клониться низько.
„Баль мені псути буде дідисько!“

— Ну — рибак каже — бачу по мові,
Що ти нарешті рада обнові.

Дайже що зісти, бо я голоден,
Встояти тяжко, йти вже не годен.

Зім кусок хліба, борщику, каші.
Не мені панські страви всі ваші!

Не мені — бачиш — дутись індіком...
„Що? Ти ще смієш ляпачь язиком?“

Хліб, борщ — для тебе в сам раз, - дістанеш,
Дідом вродився, дідом останеш.

Я на борщ з хлібом говорю — **“mersi”**,
Хочу так жити, як всі найперші,

Що то найвисші з людського роду.
Идиж мені зараз, діду, над воду —

І скажи рибці, як лиш зявиться.
Що з мене має бути цариця.“

Так-то не ївши, ані не пивши,
Йде наш рибалка ноги сходявши.

Станув над морем. Хвилі у стробах.
Щось там воркоче в водяних глибах.

Хмари спустились над самі води,
Щось там клюється в серці природи.

„Рибко! — рибалка кличе — прийди ще!“
Та його голос глушить вітрище.

Він знову: — Рибко! — піє від хрипки.
Але не видно злотої рибки.

Аж ось з'явилась. — Що тобі треба?
Ах — каже — дуже важна потреба:

Баба недобра, — хай Бог боронить,
Ще захотіла конче корони.

Поможи, рибко, моїй недолі,
Посади бабу ще на престолі.

Рибка до бабських примх уже звикла.
„Добре!“ — говорить. Плюснула й зникла.

Дід повертає. Бачить — столиця.
Скрізь вулицями нарід спішиться.

Той кудись гонить, той когось лає.
Авта, повози, коні, трамваї.

А перед кожним ціль незбагнута:
Того сміх гонить, другого смута.

Ось навинувся постерунковий.
„Де моя?... Як йти на двір замковий?“

Просить рибалка. — „Підете просто,
Скрутите вправо — зараз за мостом!“

„Дякую!“ — каже. — Йде перед замок.
Бачить, — багато брам тут і брамок.

Кожного входу стійка боронить.
Нарід від брам тих дуже сторонить.

Посеред площі ешафот мріє.
Глянув рибалка, — мало не вміє.

Тут влада строга, — ласки не знає,
За бунт підданих смертю карає.

Кат у червоній ходить капоті. —
Свіжа ще кровця на ешафоті.

Мислить рибалка: „Ов, тут не жарти!“
З острахом в серці йде він до варти.

„Де тут — питає — ваша цариця?“
Варта до нього: — „Ти що за птиця?“

Він до цариці! — Ще що нестало!
Марш за дижурним до криміналу!

Завтра до звіту кат тебе збудить...!
Вже суд. Цариця сіла і судить.

В золотом шиті вбрана роброни,
Блеск самоцвітів бє від корони.

Веться на грудях шарфа широка,
Владність, жорстокість, гордість бє з ока.

В. Манасієвський

Начеб її був світ ввесь великий.
Дід затремтів ввесь, як лист осики.

Тихий, покірний, скупаний в поті,
Страшно язиком рушити в роті.

Спід царських убрань, пудру і шмінки
Не пізнає вже рідної жінки.

А вона мовить: — „Знайдемо в себе
Ось таку ласку, діду, для тебе:

Що не велієм голови втяти
І твоїх костей псам розметати.

Ти ще потрібний нам і тим разом,
Підеш над море з нашим наказом.

Маєш там своїй рибиці сказати,
Щоб нам служити йшла до палати —

Як попихачка, служниця проста,
Хоч вона рибка золотохвоста.

Так не барисяж!“ — От і вся мова! —
Рушив рибалка, — рушив без слова.

Знову над морем. Водна безодня
Рветься, шаліє, — кара Господня!

Хвилі під небом, — небо на хвилях.
Птаство обсіло шпилі на скелях.

Хмара все вкрила чорна, як галка.
„Рибко, гей, рибко!“ — кличе рибалка.

„Рибонько золота, — знов є робота!“
Але мовчить щось рибонька золота.

„Рибко!“ — рибалка кличе що сила —
В грохоті бурі, — виплиньже мила!“

Виплила врешті, звилась дугою.
„Маєш в цариці бути слугою —

Та доглядати царські комори!...“
Рибка без слова плюснула в море.

Довго рибалка в воду дивився,
Але по рибці й слід загубився.

Тільки зі споду морської тоні
Хвилі женуться, дико мов коні.

„Га, щож робити! — каже нарешті.
Може прийдеться гнити в арешті.

Вернусь на замок. — Так і так — скажу,
Може не вхопить злість бабу вражу.

А проте — рибка стелить там може
В спальній кімнаті царськеє ложе?

Кожний, хто хоче рибкою крутить.
Піду погляну, може й так бути.“

Йде так рибалка мало-помало,
Зирк! — І сліду вже з міста не стало!

Вулиць не видно, зникли готелі.
Війська нема вже на цитаделі.

Замок пропав десь, зникла сторожа,
Кат з ешафотом і огорожа.

Люде не ходять, авта не гонять,
В церкві ніякій дзвони не дзвонять.

А часописних хлопців громада
Не викрикає: „Діло“ і „Рада!“

Счезли і старці, що голосили —
І Христа ради хліба просили.

Десь заподілись крами й крамниці,
Вітер розвіяв слід по столиці.

Глянув рибалка: — Доле проклята!
Замість палати — знов стара хата.

А під стіною цебрик діравий,
Без обручів він, где ще направи.

Ось коло плота старе корито
Дірами всюди світить як сито.

А на порозі... Бідний рибалко!
Жінка присіла, — глянути жалко.

В латах сорочка, з димки спідниця.
Вже і не плаче, вже не свариться.

З ока вже сплила слізка послідна...
Доле рибацька! Бідна ти, бідна!

Сів коло неї в смутку врочистім
Добрий рибалка з серцем пречистим.

ПОЯСНЕННЯ СЛІВ.

іл, іли	стор.	3	=	намул.
амбарас	„	8	=	клопіт.
persi	„	14	=	дякую (з французького).
ешафот	„	19	=	машина до стинання людям, засудженим на смерть, голов.
дижурний	„	20	=	вартовий, що робить службу.
роброни	„	20	=	шати.
самоцвіт	„	20	=	діямант, дорогий камінь, що міниться ріжними красками.
шарфа	„	20	=	широка лента, яку перевішують королі на грудях.
шмінка	„	22	=	краска до мальовання лиця.

В И Д А Н Н Я Д Л Я
Ш К О Л И І Д О М У :

1. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ (Княжо доба) --- 75с
2. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ (Козаччина) --- \$1.-
3. ІСТ. УКРАЇНИ (в неволі), іл. --- \$1.-

Завваги: Іа частина Історії України, це НАША БУВАЛЬЩИНА, проф. М. Терлецького, яка є багато ілюстрована і надається для навчання КНЯЖОЇ ДОБИ в українських школах, тощо.

2а частина, це "КОЗАЧЧИНА", ілюстрована книжка, яка подає (збірно) найприступніше історію другого періоду нашої державности - Козаччину.

3а частина, "УКРАЇНА В НЕВОЛІ", це теж наче продовження історії, яка в тій частині словідає про поневолення українських земель сусідами. Всі книжки багато ілюстровані!

А понадто ще маємо:

4. ЛІСНИ ПРО КНЯЗЮ УКРАЇНУ - це ілюстроване видання коштує \$1.-

НАЙКРАЩІ ВИДАННЯ ДЛЯ ДІТЕЙ
 СТАРШОГО ВІКУ!

1. Вуйко, Влодко: ПРИГОДИ ЮРЧИКА КУЧЕРЯВОГО--- 75с
2. І. Петренко: ПРИГОДИ ЮРКА КОЗАКА-----\$1.-
3. Я. Вільшенко: ЧОРНОКНИЖНИК З ЧОРНОГОРИ----- 75с
4. Б. Грінченко: О Л Е С Я , ілюстроване ---- 35с
5. Ф. Коковський: СЛІДАМИ ЗАБУТИХ ПРЕДКІВ ---- 50с
6. Фільгеленес: ЗА В І Т Ч И Н У ! ----- 50с
7. А. Лотоцький: (ПРИГОДИ) Е З О П А ----- 50с
8. А. Лотоцький: ВІЛЬГЕЛЬМ Т Е Л Ь , ілюстр.- 50с
9. Б. Легкий: К А Я Л А , істор. оповідання---- 60с
10. М. Вовчок: І Н С Т И Т У Т К А ----- 75с
11. М. Вовчок: ДЕВЯТЬ БРАТІВ І Юта СЕСТРИЦЯ Галя50с
12. М. Вовчок: М А Р У С Я , обо.-----\$1.25
13. М. Загірня: ГЕТЬМАН ПЕТРО САГАЙДАЧНИЙ-----\$1.-
14. А. Чайковський: З А С Е С Т Р О Ю -----\$1.-
15. А. Чайковський: СОНЦЕ ЗАХОДИТЬ ---\$1.50
16. А. Чайковський: ОЛЕКСІЙ КОРНІЄНКО, 3 томи--\$4.50
17. А. Кащенко: З ДНІПРА НА ДУНАЙ° іст. пов.--\$1.-
18. А. Кащенко: НАД ДІМПРОВИМ ПОРОГАМИ ----- 25с
19. А. Кащенко: ЗРУЙНУВАННЯ СІЧІ ----- 25с
20. І. Франко: З А Х А Р Б Е Р К У Т -----\$1.50
21. М. Гоголь: Т А Р А С Б У Л Ь Б А -----\$1.50

НАКЛАДОМ ВИДАВНИЦТВА

„ГОВЕРЛЯ“ В НЬЮ-ЙОРКУ

“HOWERLA” UKRAINIAN BOOK STORE, 41 East 7th Street, New York 3, N.Y.

**вийшли досі
ОТСІ КНИЖКИ І ВИДАННЯ (ДІТЯМ)**

1. ДІТЯЧА КОЛЬОРОВА АБЕТКА---60с
2. ШВЕЦЬ КОПИТКО-КАЧУР КВАК--25с
3. СПІВОМОВКИ з 72 ілюстр.---50с
4. ВЕСЕЛА ПРАЦЯ ілюстр. ----25с
5. ОМЕЛЬКОВА СІМ,Я, ілюстр.--25с
6. Ю Р З А - М У Р З А -----50с
7. Л І Л Я І С Л А В К О---50с
8. ЗАЇЧАТКО ТА Ї Ж А К -----35с
9. КАЗКА ДІТЯМ НЕВЕЛИКА...---30с
10. РИСЬ - МАТИ, БРАТ І СЕСТРА30с
11. Є В Ш А Н З І Л Л Я ----25с
12. Р І Д Н А Х А Т А -----25с
13. ТРИ УКРАЇНСЬКІ НАР. КАЗКИ-30с
14. Д І Д О В А Д О Ч К А ---25
15. СЕРДЕЧНИЙ ВІНОЧОК (деклям. \$1-)
16. Б Ї Ї К И Г л і б о в а-50с
17. Я Л И Н К А (Коцюбинськ.)-25с
18. КОЛИ ЩЕ ЗВІРІ ГОВОРИЛИ---\$1-
19. ПРИГОДИ ЮРКА КОЗАКА -----\$1-
20. ЯЧ ГАРНО ПИСАТИ(вправи)--50с